

ISTORIJOS ILGALAIKIŲ PLANŲ PAVYZDŽIAI

Komentaras

Pateikti pavyzdžiai, kaip galima būtų suplanuoti istorijos mokymą 12 klasėje pagal Vidurinio ugdymo istorijos bendrąsias programas (patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V-269) bei **istorijos vadovėlį 12 (IV gimnazijos) klasei (Virginijus Navickas, Artūras Svarauskas. Istorija 12 (IV gimnazijos) klasei, Kaunas: Ugd, 2015)**. Šiuose pavyzdžiuose pateiktos pamokų temos ir mokinių pasiekimai. Kiekvienas mokytojas gali šį planą koreguoti, pildyti, atsižvelgdamas į mokyklos bendrąjį ugdymo planą, ankstesnius mokinių pasiekimus ir kt. Plane kiekvienas mokytojas individualiai turėtų numatyti savo darbo metodus, vertinimą ir integracijos galimybes.

Iš viso išplėstiniam kursui skiriamos 100–102 val., o bendrajam kursui – 66–68 val. Išplėstinio kurso plane yra pateiktos 96 pamokų temos, o bendrojo kurso plane – 61. Kitos pamokos mokytojo nuožiūra gali būti skirtos projektinei veiklai, visam kursui kartoti ar kai kurioms temoms papildomai nagrinėti.

TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas

Istorijos ugdymu visoje vidurinio bendrojo lavinimo sistemoje siekiama, jog mokiniai įgytų gebėjimų per praeitį aiškintis ir suprasti dabartį, suvoktų savą tapatybę ir kompetentingai naudotųsi įvairiapuse istorine informacija kasdiniame gyvenime. Šių tikslų siekiama visose bendrojo lavinimo pakopose – nuo pradinio iki vidurinio ugdymo. Pastarojo ugdymo pakopos koncentro istorijos ugdymo(si) tikslas – ugdyti(s) istorinį mąstymą ir juo vadovautis, norint suprasti Lietuvos visuomenės raidos Europos kontekste tendencijas ir savo, kaip Lietuvos piliečio, europiečio, tapatybę.

Uždaviniai

Siekiama, kad mokiniai:

- gilintų ir sistemintų Lietuvos bei Europos visuomenių raidos sampratą – visuomenių formavimąsi, kaitos priežastis, skirtumus ir panašumus su kitomis visuomenėmis;
- sietų istorinius faktus į prasminę visumą, nustatytų istorinių reiškinių ir procesų svarbiausias priežastis bei padarinius; naudotų turimas žinias ir gebėjimus istorinėms praeities ir dabarties visuomenių raidos ypatybėms kritiškai įvertinti;
- sugebėtų įžvelgti praeityje susiformavusių tradicijų, papročių įtaką dabartinės visuomenės gyvenimui;
- pateiktų savą istorijos sampratą įvairiomis formomis – žodžiu, raštu, naudodami informacines kompiuterines technologijas;
- domėtųsi praeityje gyvavusių visuomenių raida ir jaustų pagarbą praeities kartų istoriniam palikimui;
- suvoktų demokratijos, humanizmo, pilietiškumo, tautiškumo, tolerancijos principų istorines formavimosi prielaidas, jų reikšmę praeities ir šių laikų Lietuvos, Europos žmonėms.

ISTORIJOS ILGALAIKIO PLANO PAVYZDYS

(12 KLASĖ, IŠPLĖSTINIS KURSAS)

UGDYMO TURINYS

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
1. Įvadas.	4	1.1. Įvadinė pamoka (supažindinimas su istorijos kursu, jo struktūra, vertinimu, istorijos brandos egzamino reikalavimais). 1.2. 11 (III) klasės kurso kartojimas. 1.3. 11 (III) klasės kurso kartojimas. 1.4. Kontrolinis darbas.

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
2. Visuomenė tarpukario ir Antrojo pasaulinio karo epochoje (1919–1945).	38	2.1. Paryžiaus taikos konferencija ir jos nutarimai. 2.2. Europos politinio žemėlapių kaita po Pirmojo pasaulinio karo. 2.3. Bolševikų įsitvirtinimas Rusijoje. 2.4. Sovietų Sąjungos politinė, ekonominė ir socialinė raida. 2.5. Demokratijos krizė Europoje. 2.6. Fašistinė diktatūra Italijoje. 2.7. 1929 m. Didžioji ekonominė krizė. 2.8. Nacionalsocialistų atėjimas į valdžią Vokietijoje. 2.9. Nacistinės Vokietijoje politinė, ekonominė ir socialinė raida. 2.10. Totalitarinių režimų Sovietų Sąjungoje ir Vokietijoje panašumai bei skirtumai. 2.11. Kartojimas. 2.12. Kontrolinis darbas. 2.13. Lietuvos valstybės kūrimasis ir nepriklausomybės kovos. 2.14. Steigiamojo Seimo (1920–1922) reformos. 2.15. Lietuvos raida parlamentinio valdymo metais. 2.16. 1926 m. gruodžio 17 d. perversmas Lietuvoje. 2.17. Lietuvos raida autoritarinio valdymo metais. 2.18. Lietuvos Respublikos visuomenės raida tarpukariu. 2.19. Svarbiausios Lietuvos užsienio politikos problemos. 2.20. Tarpukario Lietuvos kultūros raida. 2.21. Kartojimas. 2.22. Kontrolinis darbas. 2.23. Skyriaus kartojimas. 2.24. Skyriaus kartojimas. 2.25. Kontrolinis darbas. 2.26. Tarptautiniai santykiai prieš Antrąjį pasaulinį karą. 2.27. Antrojo pasaulinio karo priežastys. 2.28. Antrojo pasaulinio karo eiga. 2.29. Antrojo pasaulinio karo eiga. 2.30. Visuomenė Antrojo pasaulinio karo metais. 2.31. Lietuvos nepriklausomybės praradimas. 2.32. Lietuvos gyvenimo sovietizavimas 1940–1941 metais. 2.33. Lietuvių pastangos atkurti valstybės nepriklausomybę 1941 m. 2.34. Lietuva nacistinės okupacijos metais. 2.35. Antrojo pasaulinio karo nusikaltimai. 2.36. Skyriaus kartojimas. 2.37. Skyriaus kartojimas. 2.38. Kontrolinis darbas.

**Pasiekimai
(žinios, supratimas ir gebėjimai)**

Nustatyti Pirmojo pasaulinio karo poveikį pasaulio politinio žemėlapiu kaitai.
Nurodyti pagrindines visuomenės ekonominės ir socialinės raidos ypatybes tarpukario Europoje.
Paaiškinti ryšį tarp Pirmojo pasaulinio karo rezultatų ir naujų visuomenės raidos sąlygų.
Įvertinti Pirmojo pasaulinio karo įtaką visuomenės kaitai.
Pavyzdžiais iliustruoti demokratijos idėjų plitimą Europoje po Pirmojo pasaulinio karo.
Paaiškinti, kokiais argumentais grindžiama nuomonė apie demokratinio režimo krizę.
Nurodyti autoritarinių ir totalitarinių režimų Europoje įvedimo priežastis.
Analizuoti demokratijos ir diktatūros idėjų plitimo ir jų realizavimo priežastis Europoje tarp dviejų pasaulinių karų.
Apibūdinti Sovietų Sąjungos ir Vokietijos visuomenių gyvenimą totalitarinio režimo sąlygomis.
Paaiškinti priežastis, kodėl Sovietų Sąjungoje ir Vokietijoje visuomenė skirtingai vertino jų šalyse įsitvirtinusių režimų.
Palyginti Vokietijos ir Sovietų Sąjungos visuomenės totalitarizmo sąlygomis.
Aprašyti tarptautinių santykių XX a. 4-ajame dešimtmetyje ypatybes (Vokietijos revanšizmo politiką, SSRS ekspansionistinius siekius ir Vakarų valstybių poziciją), siejant su Antrojo pasaulinio karo priežastimis.
Paaiškinti pirmosios Lietuvos Respublikos vykdytos užsienio politikos pagrindinius ypatumus. Nurodyti Lietuvos nepriklausomybės praradimo aplinkybes ir sąlygas. Paaiškinti, kaip įvairių Lietuvos visuomenės grupių atstovai vertino valstybingumo praradimą.
Įvertinti tarptautinę situaciją Antrojo pasaulinio karo išvakarėse.
Įvardyti ir apibūdinti pagrindinius Antrojo pasaulinio karo etapus.
Nurodyti, kodėl 1939–1945 m. vykęs karas vadinamas pasauliniu.
Antrojo pasaulinio karo metų pavyzdžiais iliustruoti pasipriešinimo ir bendradarbiavimo su okupantais reiškinius.
Nurodyti Antrojo pasaulinio karo nusikaltimus, tarp jų ir civilių gyventojų naikinimą, holokaustą.
Paaiškinti, kodėl 1918–1920 m. kovos Lietuvoje vadinamos Nepriklausomybės kovomis.
Vadovaujantis konkrečiais Nepriklausomybės kovų laikotarpio pavyzdžiais apibūdinti Lietuvos visuomenės siekį gyventi nepriklausomoje valstybėje.
Įvertinti Pirmojo pasaulinio karo įtaką visuomenės kaitai Lietuvoje.
Aprašyti Steigiamojo Seimo reformas Lietuvoje.
Steigiamojo Seimo 1922 m. priimtą Lietuvos Respublikos Konstituciją apibūdinti kaip demokratijos idėjų įgyvendinimą praktiškai.
Paaiškinti, kokią įtaką Lietuvos socialinio gyvenimo raidai turėjo Steigiamojo Seimo pradėtos reformos.
Įvertinti Steigiamojo Seimo reformų poveikį besikuriančiai Lietuvos valstybei.
Apibūdinti skirtingų Lietuvos visuomenės grupių gyvenimą demokratijos (parlamentinio) ir autoritarinio (prezidentinio) režimo sąlygomis.
Nustatyti ir paaiškinti skirtingų Lietuvos visuomenės sluoksnių pozicijas egzistavusių režimų atžvilgiu.
Apibrėžti tautinių mažumų statusą pirmojoje Lietuvos Respublikoje.
Daryti išvadą apie Lietuvos visuomenės kaitą demokratinio ir autoritarinio laikotarpiu.
Nurodyti sovietų okupacinės valdžios 1940–1941 metais Lietuvoje įvykdytus pertvarkymus politinėje, ekonominėje, socialinėje srityse ir nusikaltimus žmogiškumui.
Aprašyti nacių okupacijos Lietuvoje ypatybes, siejant jas su Lietuvos visuomenės pasipriešinimu ir bendradarbiavimu su okupantais.
Pateikti pavyzdžių, liudijančių antihumanišką nacistinės okupacinės politikos pobūdį Lietuvoje.
Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti Lietuvos visuomenės bendradarbiavimą su okupacinėmis valdžiomis ir pasipriešinimą joms.
Vertinti sovietų ir nacių okupacinę politiką Lietuvoje Antrojo pasaulinio karo metais.
Nurodyti svarbiausius Lietuvos XX a. I pusės kultūros ir mokslo pasiekimus.
Apibūdinti kultūros kūrėjų ir mokslininkų veiklos sąlygas pirmosios Lietuvos Respublikos laikais.
Išanalizuoti svarbiausius Lietuvos XX a. I pusės kultūros ir mokslo pasiekimus.
Pateikti pavyzdžių, liudijančių tautinės lietuvių kultūros pagrindų susiformavimą pirmoje Lietuvos Respublikoje.
Nustatyti Lietuvos tautinių mažumų atstovų indėlį į šalies ir pasaulio kultūros bei mokslo raidą.
Įvertinti Lietuvos XX a. I pusės kultūros ir mokslo pasiekimus visuomenės raidos atžvilgiu.
Pavyzdžiais iliustruoti Antrojo pasaulinio karo ir okupacijų padarytą žalą Lietuvos kultūros paminklams. Paaiškinti, kaip Antrasis pasaulinis karas ir okupacijos sumažino meno kūrėjų galimybes Lietuvoje.
Daryti išvadą apie okupacijų žalą Lietuvos kultūros ir mokslo raidai.

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
3. Visuomenė Šaltojo karo ir komunizmo žlugimo Europoje laikais.	34	3.1. Teritoriniai ir politiniai pokyčiai Europoje po Antrojo pasaulinio karo. 3.2. JTO susikūrimas, tikslai ir pagrindinės institucijos. 3.3. Šaltojo karo priežastys ir esmė. 3.4. Šaltojo karo raiška. 3.5. Šaltojo karo raiška. 3.6. Pagrindiniai Šaltojo karo konfliktai. 3.7. Šaltojo karo poveikis visuomenei. 3.8. Sovietų Sąjungos raida Šaltojo karo metais. 3.9. Pasipriešinimas komunistiniam režimui Rytų ir Vidurio Europoje. 3.10. Vakarų Europos valstybių integracijos pradžia. 3.11. Vakarų Europos valstybių visuomenės raida. 3.12. Kartojimas. 3.13. Kontrolinis darbas. 3.14. Lietuvos sovietizacija 1944–1953 m. 3.15. Sovietizacijos poveikis Lietuvos visuomenei. 3.16. Ginkluotos antisovietinės rezistencijos priežastys. 3.17. Partizaninio karo eiga, rezultatai ir reikšmė. 3.18. Disidentinis pasipriešinimas sovietų valdžiai Lietuvoje. 3.19. Sovietinės Lietuvos ekonominės ir socialinės raidos ypatybės. 3.20. Kultūros politika sovietinėje Lietuvoje. 3.21. Pasaulio lietuvių bendruomenė. 3.22. Kartojimas. 3.23. Kontrolinis darbas. 3.24. Sovietų Sąjungos raida 1985–1991 m. 3.25. Komunistinių režimų žlugimas Europoje. 3.26. Šaltojo karo padariniai. 3.27. Lietuva 1988–1990 m. 3.28. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas. 3.29. Lietuvos situacija paskelbus nepriklausomybę 1990–1991 m. 3.30. Kartojimas. 3.31. Kontrolinis darbas. 3.32. Skyriaus kartojimas. 3.33. Skyriaus kartojimas. 3.34. Kontrolinis darbas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Paaiškinti, kodėl laikotarpis nuo 1945 m. iki X dešimtmečio pradžios vadinamas Šaltuoju karu.</p> <p>Įvardyti ir apibūdinti pagrindinius Šaltojo karo tarptautinius įvykius. Šaltojo karo laikotarpio pavyzdžiais iliustruoti valstybių politikos įtaką kasdieniam žmonių gyvenimui.</p> <p>Apibūdinti Europos kapitalistinio ir socialistinio ūkių raidos ypatumus po Antrojo pasaulinio karo.</p> <p>Paaiškinti Vakarų Europos gyventojų socialinės struktūros pokyčius.</p> <p>Paaiškinti, kaip prievartinė sovietizacija socialinėje ir ūkio srityse keitė Lietuvos visuomenę.</p> <p>Nurodyti pagrindinius sovietinės valdžios nusikaltimus prieš Lietuvos valstybę ir visuomenę.</p> <p>Apibūdinti Europos kapitalistinio ir socialistinio ūkių raidos ypatumus po Antrojo pasaulinio karo.</p> <p>Paaiškinti Vakarų Europos gyventojų socialinės struktūros pokyčius.</p> <p>Paaiškinti, kaip prievartinė sovietizacija socialinėje ir ūkio srityse keitė Lietuvos visuomenę.</p> <p>Nurodyti pagrindinius sovietinės valdžios nusikaltimus prieš Lietuvos valstybę ir visuomenę.</p> <p>Analizuoti Europos gyventojų socialinės struktūros pokyčius po Antrojo pasaulinio karo.</p> <p>Aprašyti žymiausias antikomunistinio pasipriešinimo, neginkluoto pasipriešinimo ir disidentinio judėjimo pavyzdžius Vidurio ir Rytų Europos šalyse. Nurodyti partizaninio lietuvių tautos pasipriešinimo sovietams mastą ir rezultatus.</p> <p>Paaiškinti būdingiausius disidentinio judėjimo Lietuvoje ypatumus.</p> <p>Apibūdinti lietuvių pasipriešinimą sovietiniam režimui už dabartinės Lietuvos teritorijos ribų, lageriuose ir tremčių vietose.</p> <p>Įvertinti Lietuvos visuomenės pasipriešinimo komunistinei santvarkai judėjimą Rytų ir Vidurio Europos tautų aspektu.</p> <p>Nurodyti ir apibūdinti pagrindinius sovietinės santvarkos kaitos etapus (stalinizmas, „atšilimas“, „sąstingis“) Šaltojo karo epochoje.</p> <p>Paaiškinti M. Gorbačiovo pastangas reformuoti sovietinę santvarką.</p> <p>Palyginti sovietinės santvarkos stiprinimo būdus ir priemones.</p> <p>Nurodyti Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio susikūrimo aplinkybes Lietuvoje.</p> <p>Paaiškinti skirtingų požiūrių į nepriklausomybės atkūrimą Lietuvos visuomenėje priežastis.</p> <p>Apibūdinti priemones, kuriomis buvo siekiama Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.</p> <p>Nagrinėti Lietuvos visuomenės siekią gyventi nepriklausomoje valstybėje įgyvendinimą.</p> <p>Nurodyti svarbiausius Lietuvos XX a. II pusės kultūros ir mokslo pasiekimus.</p> <p>Paaiškinti mokslo ir technikos poveikį Lietuvos kultūros raidai XX a. II pusėje.</p> <p>Analizuoti svarbiausius Lietuvos XX a. II pusės kultūros ir mokslo pasiekimus.</p> <p>Pavyzdžiais iliustruoti oficialiosios kultūros ir mokslo pasiekimus Lietuvoje sovietiniais laikais. Nurodyti sąlygas, kurioms esant buvo kuriama neoficialioji kultūra Lietuvoje sovietiniais laikais.</p> <p>Aprašyti pasaulio lietuvių bendruomenės pastangas puoselėti lietuvių kalbą ir kultūrą.</p> <p>Daryti išvadas apie mokslo ir kūrybos sąlygas Lietuvoje XX a. II pusėje.</p>

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
4. Šiuolaikinės visuomenės gyvenimas ir Lietuvos visuomenės kaita nepriklausomoje valstybėje.	20	4.1. Europos politinio žemėlapiio kaita XX a. paskutiniajame dešimtmetyje. 4.2. Politinės ir visuomeninės santvarkos kaita Vidurio ir Rytų Europos šalyse. 4.3. Europos integracija ir pasaulinės kolektyvinio saugumo sistemos plėtra. 4.4. Globalizacija dabartiniame pasaulyje. 4.5. Lietuvos politinės raidos ypatumai atkūrus nepriklausomybę. 4.6. Lietuvos ekonominės ir socialinės raidos ypatybės. 4.7. Pokyčiai valstybės kultūros politikoje ir švietimo sistemoje. 4.8. Kartojimas. 4.9. Kontrolinis darbas. 4.10. Demokratinis valdymas ir jo požymiai. 4.11. Politinės partijos ir partinė sistema. 4.12. Rinkimai ir jų modeliai. 4.13. Piliečių teisės ir pareigos pagal LR Konstituciją. 4.14. Konstitucinė Lietuvos valdžios sandara. 4.15. Valdžios institucijų galių pasiskirstymas. 4.16. Savarankiškas darbas. 4.17. Kontrolinis darbas. 4.18. Skyriaus kartojimas. 4.19. Skyriaus kartojimas. 4.20. Kontrolinis darbas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Aprašyti naujų valstybių ir/ar naujais pagrindais atsikūrusių visuomenių Europoje po 1990 metų procesą.   Nustatyti pagrindines naujų valstybių politinės raidos tendencijas.   Nurodyti pagrindinius naujų valstybių tarpusavio santykių konfliktus ir jų sprendimo būdus.   Daryti išvadas apie Europos politinio žemėlapiio kaitą po 1990 metų.   Aprašyti atsikūrusios Lietuvos Respublikos politinės raidos ypatumus.   Nurodyti pagrindinius atsikūrusios Lietuvos Respublikos užsienio politikos uždavinius ir jų sprendimo būdus.   Apibendrinti politines sąlygas, kurios veikė visuomenės raidą atsikūrusioje Lietuvos Respublikoje.   Apibrėžti <i>globalizacijos</i> sąvoką.   Nustatyti, kurias šiuolaikinio pasaulio visuomenių gyvenimo sritis veikia globalizacija.   Pavyzdžiais iliustruoti teigiamus ir neigiamus globalizacijos keliamus padarinius.   Aprašyti priemones ir būdus, kuriais Europos Sąjungos valstybės bando kurti daugiakultūrę visuomenę.   Įvertinti globalizacijos įtaką visuomenės gyvenimui.   Nustatyti, kurias šiuolaikinės Lietuvos visuomenės gyvenimo sritis veikia globalizacija.   Paaiškinti pilietinės visuomenės kūrimą Lietuvos Respublikoje skatinančius ir stabdančius veiksnius.   Aprašyti visuomenės socialinės ir etninės kaitos Lietuvos Respublikoje priežastis.   Įvertinti Lietuvos visuomenės kaitą lemiančius veiksnius.   Apibrėžti demokratijos, kaip visuomenių tvarkymosi principo ir politinio režimo, esmę.   Apibūdinti pagrindinius demokratinio valdymo modelius.   Analizuoti demokratinio valdymo modelių kaitą.   Apibūdinti šiuolaikinėse valstybėse egzistuojančias partines ir rinkimų sistemas.   Nustatyti šiuolaikinėse valstybėse egzistuojančių partinių ir rinkimų sistemų pranašumus ir trūkumus.   Daryti išvadas apie šiuolaikinėse valstybėse egzistuojančių partinių ir rinkimų sistemų įtaką visuomenių politiniam gyvenimui.   Paaiškinti pagrindines Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatas, reglamentuojančias valstybės, jos institucijų, visuomenės ir piliečių gyvenimą.   Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti Lietuvos Respublikos Konstitucijos normų veikimą politiniame ir visuomeniniame gyvenime.   Nagrinėti Lietuvos Respublikos Konstitucijos reikšmę valstybės ir visuomenės gyvenimui.   Aprašyti Lietuvos Respublikos integravimąsi į Europos ūkinę ir politinę struktūras.   Pavyzdžiais iliustruoti pokyčius, kuriuos Lietuvos visuomenė patyrė ir patiria šaliai įstojus į ES ir NATO.   Susieti Lietuvos visuomenės gyvenimo pokyčius su šalies dalyvavimu kuriant vieningą Europą.   Apibūdinti pokyčius bendrojo lavinimo ir aukštojo mokslo sistemose, įvykusius 1990 metais atkūrus nepriklausomybę.   Paaiškinti po 1990 metais nepriklausomybės atkūrimo susidariusias naujas sąlygas mokslininkams ir meno kūrėjams.   Nagrinėti Lietuvos kultūros ir švietimo sistemos pokyčius atkūrus nepriklausomybę.   Pavyzdžiais iliustruoti svarbiausius Lietuvos Respublikos meno ir mokslo pasiekimus atkūrus nepriklausomybę.   Apibendrinti Lietuvos Respublikos meno ir mokslo pasiekimus atkūrus nepriklausomybę.</p>

ISTORIJOS ILGALAIKIO PLANO PAVYZDYS

(12 KLASĖ, BENDRASIS KURSAS)

UGDYMO TURINYS

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
1. Įvadas.	4	1.1. Įvadinė pamoka (supažindinimas su istorijos kursu, jo struktūra, vertinimu, istorijos brandos egzamino reikalavimais). 1.2. 11 (III) klasės kurso kartojimas. 1.3. 11 (III) klasės kurso kartojimas. 1.4. Kontrolinis darbas.

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
2. Visuomenė tarpukario ir Antrojo pasaulinio karo epochoje (1919–1945)	24	2.1. Paryžiaus taikos konferencija ir jos nutarimai. 2.2. Europos politinio žemėlapių kaita po Pirmojo pasaulinio karo. 2.3. Sovietų Rusijos ir Sovietų Sąjungos politinė, ekonominė ir socialinė raida. 2.4. Demokratijos krizė Europoje. 2.5. Fašistinė diktatūra Italijoje. 2.6. Nacionalsocialistų valdymas Vokietijoje. 2.7. Kontrolinis darbas. 2.8. 1918–1920 m. Nepriklausomybės kovos Lietuvoje. 2.9. Steigiamojo Seimo (1920–1922) reformos. 2.10. Lietuvos raida parlamentinio valdymo metais. 2.11. Lietuvos raida autoritarinio valdymo metais. 2.12. Lietuvos Respublikos visuomenės kaita tarpukariu. 2.13. Svarbiausios Lietuvos užsienio politikos problemos. 2.14. Tarpukario Lietuvos kultūros raida. 2.15. Kartojimas. 2.16. Kontrolinis darbas. 2.17. Skyriaus kartojimas. 2.18. Tarptautiniai santykiai prieš Antrąjį pasaulinį karą. 2.19. Antrojo pasaulinio karo eiga. 2.20. Lietuva pirmosios sovietinės okupacijos metais. 2.21. Lietuva nacistinės okupacijos metais. 2.22. Antrojo pasaulinio karo nusikaltimai. 2.23. Kontrolinis darbas. 2.24. Skyriaus kartojimas.

**Pasiekimai
(žinios, supratimas ir gebėjimai)**

Nustatyti Pirmojo pasaulinio karo įtaką pasaulio politinio žemėlapių kaitai.
Nurodyti pagrindines visuomenės ekonominės ir socialinės raidos ypatybes tarpukario Europoje.
Paaiškinti ryšį tarp Pirmojo pasaulinio karo rezultatų ir naujų visuomenės raidos sąlygų.
Įvertinti Pirmojo pasaulinio karo įtaką visuomenės kaitai.
Pavyzdžiais iliustruoti demokratijos idėjų plitimą Europoje po Pirmojo pasaulinio karo.
Paaiškinti, kokiais argumentais grindžiama nuomonė apie demokratinio režimo krizę.
Nurodyti autoritarinių ir totalitarinių režimų Europoje įvedimo priežastis.
Analizuoti demokratijos ir diktatūros idėjų plitimo ir jų realizavimo priežastis Europoje tarp dviejų pasaulinių karų.
Apibūdinti Sovietų Sąjungos ir Vokietijos visuomenių gyvenimą totalitarinio režimo sąlygomis.
Nurodyti Antrojo pasaulinio karo nusikaltimus, tarp jų ir civilių gyventojų naikinimą, holokaustą.
Paaiškinti, kodėl 1918–1920 m. kovos Lietuvoje vadinamos Nepriklausomybės kovomis.
Palyginti Vokietijos ir Sovietų Sąjungos visuomenės totalitarizmo sąlygomis.
Aprašyti tarptautinių santykių XX a. 4-ajame dešimtmetyje ypatybes (Vokietijos revanšizmo politiką, SSRS ekspansionistinius siekius ir Vakarų valstybių poziciją), siejant su Antrojo pasaulinio karo priežastimis.
Paaiškinti pirmosios Lietuvos Respublikos vykdytos užsienio politikos pagrindines ypatybes. Nurodyti Lietuvos nepriklausomybės praradimo aplinkybes ir sąlygas. Paaiškinti, kaip įvairių Lietuvos visuomenės grupių atstovai vertino valstybingumo praradimą.
Įvertinti tarptautinę situaciją Antrojo pasaulinio karo išvakarėse.
Įvardyti ir apibūdinti pagrindinius Antrojo pasaulinio karo etapus.
Nurodyti, kodėl 1939–1945 m. vykęs karas vadinamas pasauliniu.
Antrojo pasaulinio karo metų pavyzdžiais iliustruoti pasipriešinimo ir bendradarbiavimo su okupantais reiškinius.
Nurodyti Antrojo pasaulinio karo nusikaltimus, tarp jų ir civilių gyventojų naikinimą, holokaustą.
Paaiškinti, kodėl 1918–1920 m. kovos Lietuvoje vadinamos Nepriklausomybės kovomis.
Vadovaujantis konkrečiais Nepriklausomybės kovų laikotarpio pavyzdžiais apibūdinti Lietuvos visuomenės siekį gyventi nepriklausomoje valstybėje.
Įvertinti Pirmojo pasaulinio karo įtaką Lietuvos visuomenės kaitai.
Aprašyti Steigiamojo Seimo reformas Lietuvoje.
Steigiamojo Seimo 1922 m. priimtą Lietuvos Respublikos Konstituciją apibūdinti kaip demokratijos idėjų įgyvendinimą praktiškai.
Paaiškinti, kokią įtaką Lietuvos socialinio gyvenimo raidai turėjo Steigiamojo Seimo pradėtos reformos.
Įvertinti Steigiamojo Seimo reformų poveikį besikuriančiai Lietuvos valstybei.
Apibūdinti skirtingų Lietuvos visuomenės grupių gyvenimą demokratijos (parlamentinio) ir autoritarinio (prezidentinio) režimo sąlygomis.
Nustatyti ir paaiškinti skirtingų Lietuvos visuomenės sluoksnių pozicijas egzistavusių režimų atžvilgiu.
Apibrėžti tautinių mažumų statusą pirmojoje Lietuvos Respublikoje.
Daryti išvadą apie Lietuvos visuomenės kaitą demokratinio ir autoritarinio laikotarpiu.
Nurodyti sovietų okupacinės valdžios Lietuvoje 1940–1941 metais įvykdytus pertvarkymus politinėje, ekonominėje, socialinėje srityse ir nusikaltimus žmogiškumui.
Aprašyti nacių okupacijos Lietuvoje ypatybes, siejant jas su Lietuvos visuomenės pasipriešinimu ir bendradarbiavimu su okupantais.
Pateikti pavyzdžių, liudijančių antihumanišką nacistinės okupacinės politikos pobūdį Lietuvoje.
Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti Lietuvos visuomenės bendradarbiavimą su okupacinėmis valdžiomis ir pasipriešinimą joms.
Vertinti sovietų ir nacių okupacinę politiką Lietuvoje Antrojo pasaulinio karo metais.

Skyrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
3. Visuomenė Šaltojo karo ir komunizmo žlugimo Europoje laikais.	21	3.1. Teritoriniai ir politiniai pokyčiai Europoje po Antrojo pasaulinio karo. 3.2. Šaltojo karo priežastys ir raiška. 3.3. Pagrindiniai Šaltojo karo konfliktai. 3.4. Sovietų Sąjungos raida Šaltojo karo metais. 3.5. Pasipriešinimas komunistiniam režimui Rytų ir Vidurio Europoje. 3.6. Vakarų Europos šalių integracijos pradžia. 3.7. Vakarų šalių visuomenių raida. 3.8. Kontrolinis darbas. 3.9. Lietuvos sovietizacija. 3.10. Ginkluota antisovietinė rezistencija. 3.11. Disidentinis pasipriešinimas sovietų valdžiai Lietuvoje. 3.12. Sovietinės Lietuvos ekonominė, socialinė ir kultūrinė raida. 3.13. Pasaulio lietuvių bendruomenės veikla. 3.14. Kontrolinis darbas. 3.15. Sovietų Sąjungos raida 1985–1991 m. 3.16. Komunistinių režimų žlugimas Europoje. 3.17. Lietuva 1988–1990 m. 3.18. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas. 3.19. Lietuvos raida 1990–1991 m. 3.20. Kontrolinis darbas. 3.21. Skyriaus kartojimas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Paaiškinti, kodėl laikotarpis nuo 1945 m. iki X dešimtmečio pradžios vadinamas Šaltuoju karu.</p> <p>Įvardyti ir apibūdinti pagrindinius Šaltojo karo tarptautinius įvykius. Šaltojo karo laikotarpio pavyzdžiais iliustruoti valstybių politikos įtaką kasdieniam žmonių gyvenimui.</p> <p>Apibūdinti Europos kapitalistinio ir socialistinio ūkių raidos ypatumus po Antrojo pasaulinio karo.</p> <p>Paaiškinti Vakarų Europos gyventojų socialinės struktūros pokyčius.</p> <p>Paaiškinti, kaip prievartinė sovietizacija socialinėje ir ūkio srityse keitė Lietuvos visuomenę.</p> <p>Nurodyti pagrindinius sovietinės valdžios nusikaltimus prieš Lietuvos valstybę ir visuomenę.</p> <p>Apibūdinti Europos kapitalistinio ir socialistinio ūkių raidos ypatumus po Antrojo pasaulinio karo.</p> <p>Paaiškinti Vakarų Europos gyventojų socialinės struktūros pokyčius.</p> <p>Paaiškinti, kaip prievartinė sovietizacija socialinėje ir ūkio srityse keitė Lietuvos visuomenę.</p> <p>Nurodyti pagrindinius sovietinės valdžios nusikaltimus prieš Lietuvos valstybę ir visuomenę.</p> <p>Analizuoti Europos gyventojų socialinės struktūros pokyčius po Antrojo pasaulinio karo.</p> <p>Aprašyti žymiausias antikomunistinio pasipriešinimo, neginkluoto pasipriešinimo ir disidentinio judėjimo pavyzdžius Vidurio ir Rytų Europos šalyse. Nurodyti partizaninio lietuvių tautos pasipriešinimo sovietams mastą ir rezultatus.</p> <p>Paaiškinti būdingiausius disidentinio judėjimo Lietuvoje ypatumus.</p> <p>Apibūdinti lietuvių pasipriešinimą sovietiniam režimui už dabartinės Lietuvos teritorijos ribų, lageriuose ir tremčių vietose.</p> <p>Įvertinti Lietuvos visuomenės pasipriešinimo komunistinei santvarkai judėjimą Rytų ir Vidurio Europos tautų aspektu.</p> <p>Nurodyti ir apibūdinti pagrindinius sovietinės santvarkos kaitos etapus (stalinizmas, „atšilimas“, „sąstingis“) Šaltojo karo epochoje.</p> <p>Paaiškinti M. Gorbačiovo pastangas reformuoti sovietinę santvarką.</p> <p>Palyginti sovietinės santvarkos stiprinimo būdus ir priemones.</p> <p>Nurodyti Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio susikūrimo aplinkybes Lietuvoje.</p> <p>Paaiškinti skirtingų požiūrių į nepriklausomybės atkūrimą Lietuvos visuomenėje priežastis.</p> <p>Apibūdinti priemones, kuriomis buvo siekiama Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.</p> <p>Nagrinėti Lietuvos visuomenės siekio gyventi nepriklausomoje valstybėje įgyvendinimą.</p>

Skryrius	Valandų skaičius	Pamokų temos
4. Šiuolaikinės visuomenės gyvenimas ir Lietuvos visuomenės kaita nepriklausomoje valstybėje.	12	4.1. Teritoriniai ir politiniai pokyčiai Europoje paskutiniajame XX a. dešimtmetyje. 4.2. Politinės ir visuomeninės santvarkos kaita Vidurio ir Rytų Europos šalyse. 4.3. Globalizacija dabartiniame pasaulyje. 4.4. Lietuvos politinės raidos ypatumai atkūrus nepriklausomybę. 4.5. Lietuvos visuomenės kaita. 4.6. Kontrolinis darbas. 4.7. Demokratija šiuolaikinėje visuomenėje. 4.8. Piliečių teisės ir pareigos pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją. 4.9. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta valdžios valdžios sistema. 4.10. Valdžios institucijų galių pasiskirstymas. 4.11. Kontrolinis darbas. 4.12. Skryriaus kartojimas.

Pasiekimai (žinios, supratimas ir gebėjimai)
<p>Aprašyti naujų valstybių ir/ar naujais pagrindais atsikūrusių visuomenių Europoje po 1990 metų procesą.   Nustatyti pagrindines naujų valstybių politinės raidos tendencijas.   Nurodyti pagrindinius naujų valstybių tarpusavio santykių konfliktus ir jų sprendimo būdus.   Daryti išvadas apie Europos politinio žemėlapių kaitą po 1990 metų.   Aprašyti atsikūrusios Lietuvos Respublikos politinės raidos ypatumus.   Nurodyti pagrindinius atsikūrusios Lietuvos Respublikos užsienio politikos uždavinius ir jų sprendimo būdus.   Apibendrinti politines sąlygas, kurios veikė visuomenės raidą atsikūrusioje Lietuvos Respublikoje.   Apibrėžti <i>globalizacijos</i> sąvoką.   Nustatyti, kurias šiuolaikinio pasaulio visuomenių gyvenimo sritis veikia globalizacija.   Pavyzdžiais iliustruoti teigiamus ir neigiamus globalizacijos keliamus padarinius.   Aprašyti priemones ir būdus, kuriais Europos Sąjungos valstybės bando kurti daugiakultūrę visuomenę.   Įvertinti globalizacijos įtaką visuomenės gyvenimui.   Nustatyti, kurias šiuolaikinės Lietuvos visuomenės gyvenimo sritis veikia globalizacija.   Paaiškinti pilietinės visuomenės kūrimą Lietuvos Respublikoje skatinančius ir stabdančius veiksnius.   Aprašyti visuomenės socialinės ir etninės kaitos Lietuvos Respublikoje priežastis.   Įvertinti Lietuvos visuomenės kaitą lemiančius veiksnius.   Apibrėžti demokratijos, kaip visuomenių tvarkymosi principo ir politinio režimo, esmę.   Apibūdinti pagrindinius demokratinio valdymo modelius.   Analizuoti demokratinio valdymo modelių kaitą.   Apibūdinti šiuolaikinėse valstybėse egzistuojančias partines ir rinkimų sistemas.   Nustatyti šiuolaikinėse valstybėse egzistuojančių partinių ir rinkimų sistemų pranašumus bei trūkumus.   Daryti išvadas apie šiuolaikinėse valstybėse egzistuojančių partinių ir rinkimų sistemų įtaką visuomenių politiniam gyvenimui.   Paaiškinti pagrindines Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatas, reglamentuojančias valstybės, jos institucijų, visuomenės ir piliečių gyvenimą.   Konkrečiais pavyzdžiais iliustruoti Lietuvos Respublikos Konstitucijos normų veikimą politiniame ir visuomeniniame gyvenime.   Nagrinėti Lietuvos Respublikos Konstitucijos įtaką valstybės ir visuomenės gyvenimui.   Aprašyti Lietuvos Respublikos integravimąsi į Europos ūkines ir politines struktūras.   Pavyzdžiais iliustruoti pokyčius, kuriuos Lietuvos visuomenė patyrė ir patiria šaliai įstojus į ES ir NATO.   Susieti Lietuvos visuomenės gyvenimo pokyčius su dalyvavimu kuriant vieningą Europą.</p>